

EUROOPA KOHUS (esimene koda)

14. oktoober 2004*

Kohtuasjas C-336/02,

mille esemeks on eelotsusetaotlus EÜ artikli 234 alusel,

mille esitas Landgericht Düsseldorf (Saksamaa) 8. augusti 2002. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 23. septembril 2002, kohtuasjas järgmiste poolte vahel:

Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH

versus

Brangewitz GmbH,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann, kohtunikud A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts ja S. von Bahr (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: vanemametnik M. Múgica Arzamendi,

arvestades kirjalikus menetluses ja 8. jaanuari 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH, esindaja: *Rechtsanwalt* K. von Gierke,

- Brangewitz GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* M. Miersch, keda abistasid *Patentanwalt* R. Wilhems ja *Rechtsanwalt* M. Timmermann,

- Saksamaa valitsus, esindajad: W.-D. Plessing ja A. Tiemann,

- Hollandi valitsus, esindaja: S. Terstal,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: G. Braun, keda abistas *Rechtsanwalt* R. Bierwagen,

olles 17. veebruari 2004. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

¹

Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 27. juuli 1994. aasta määruse (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta (EÜT L 227, lk 1) artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ja komisjoni 24. juuli 1995. aasta määruse (EÜ) nr 1768/95 ühenduse sordikaitset käsitleva nõukogu määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikes 3 osutatud põllumajandusliku erandi rakenduseeskirjade kohta (EÜT L 173, lk 14) artikli 9 tõlgendamist.

- 2 Taotlus esitati Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH (edaspidi „STV”) ja Brangewitz GmbH (edaspidi „Brangewitz”) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab niisugust teavet, mida viimane kui töötleja on kohustatud nõudmisel STV-le esitama niisuguste toodete töötlemise kohta, mis on saadud määruse nr 2100/94 ja/või siseriikliku õigusega kaitstud taimesordi saagist.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

- 3 Määruse nr 2100/94 artiklist 1 ilmneb, et sellega kehtestatakse ühenduse sordikaitse süsteem, mis on taimesortide puhul üks ja ainus ühenduse tööstusomandiga seotud õiguse vorm.
- 4 Nimetatud määruse artikli 11 lõike 1 alusel on isikul, keda nimetatakse „aretajaks”, „kes sordi aretas või avastas ja arendas, või tema õigusjärglasel” õigus ühenduse sordikaitsele.
- 5 Määruse nr 2100/94 artikli 13 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Ühenduse sordikaitse annab ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule või omanikele (edaspidi „omanik”) õiguse sooritada lõikes 2 sätestatud toiminguid.

2. Ilma et see piiraks artiklite 15 ja 16 sätete kohaldamist, eeldavad järgmised toimingud kaitstud sordi koostisosade või koristatud materjali (edaspidi „materjal”) puhul omaniku luba:

- a) tootmine või paljundamine;

- b) paljundamiseks ettevalmistamine;
- c) müügiks pakkumine;
- d) müümine või muu turustamine;
- e) eksport ühendusest;
- f) import ühendusse;
- g) valduses hoidmine mõnel punktides a–f nimetatud eesmärgil.

Omanik võib seada loale tingimusi ja piiranguid.”

6 Määruse nr 2100/94 artikli 14 lõige 1 sätestab siiski:

„1. Olenemata artikli 13 lõikest 2 ning põllumajandusliku tootmise kaitsmiseks on põllumajandustootjatel lubatud kasutada paljundamise eesmärgil põllul oma põllumajandusettevõttes koristatud tooteid, mille nad on saanud, kasutades oma

põllumajandusettevõttes muude ühenduse kaitse alla võetud sortide kui hübriid-sortide või sünteetiliste sortide paljundusmaterjali.”

7 Sama määruse artikli 14 lõige 2 täpsustab, et seda luba, mida tavaliselt nimetatakse „põllumajandustootjate erioiguseks”, kohaldatakse üksnes selles loetletud põlluma-janduslike taimeliikide suhtes. Need sordid liigitatakse nelja kategooriasse: söödakultuurid, teravili, kartul ning õli- ja kiudtaimed.

8 Määruse nr 2100/94 artikli 14 lõige 3 sätestab, et „lõikes 1 sätestatud erandi jõustamise ning aretaja ja põllumajandustootja õiguspäraste huvide kaitsmise tingimused kehtestatakse enne käesoleva määruse jõustumist artikli 114 kohastes rakenduseeskirjades järgmiste kriteeriumide põhjal”. Need kriteeriumid sisaldavad põllumajandusettevõtete tasemel kvantitatiivsete piirangute puudumist, põlluma-jandustootjate õigust ise või talle pakutud teenuste abil koristatud toodet istutamise jaoks töödelda, põllumajandustootjate, välja arvatud väiketootjate, kohustust maksta omanikule õiglast tasu, mis on märgatavalt väiksem kui samal maa-alal sama sordi paljundusmaterjali litsentseeritud tootmise puhul nõutav summa, ja omaniku täielikku vastutust artikli 14 järgimise järelevalve eest.

9 Määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuues taane sätestab ühena neist kriteeriumidest ka põllumajandustootjate ja töötlejate kohustuse esitada alljärgnevat teavet:

„Põllumajandustootjad ja töötlemisteenuste osutajad edastavad omanikele nende taotlusel asjakohast teavet; samuti võivad asjakohast teavet edastada põllumajan-

dustootmise järelevalves osalevad ametiasutused, kui selline teave on saadud nende tavaliste ülesannete läbiviimisel ilma lisakoormuse või -kuludeta. Käesolevad sätted ei piira isikuandmete osas ühenduse ja siseriiklike õigusaktide kohaldamist, mis käsitlevad üksikisikute kaitset isikuandmete töötlemisel ja nende andmete vaba liikumist.”

- 10 Määruse nr 2100/94 seitsmeteistkümnendast ja kaheksateistkümnendast põhjendusest järeldub, et „ühenduse sordikaitsega seotud õiguste kasutamine eeldab piirangute kehtestamist avalikes huvides vastuvõetud sätetega”, et „see hõlmab põllumajandusliku tootmise kaitsmist” ja „seepärast peab põllumajandustootjatel olema luba, et teatavatel tingimustel kasutada koristatud toodet paljundamiseks”.
- 11 Määruse nr 1768/95 artikkel 1 sätestab, et määrusega kehtestatakse määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikes 1 sätestatud erandi jõustamise tingimuste rakenduseeskirjad.
- 12 Nimetatud määruse artikkel 2 sätestab:

„1. Artiklis 1 osutatud tingimusi rakendavad aretajat esindav omanik ning põllumajandustootja nii, et kaitstakse üksteise seaduslikke huve.

2. Seaduslikud huvid ei ole kaitstud, kui üht või mitut kõnealustest huvidest kahjustatakse, võtmata arvesse vajadust säilitada mõistlik tasakaal kõikide huvide

vahel või proportsionaalsus asjakohase tingimuse eesmärgi ja selle rakendamise tegeliku mõju vahel.”

13 Määruse nr 1768/95 artikli 9 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Algmääruse artikli 14 lõike 3 kuuenda taande kohaselt töötleva poolt sordi omanikule esitatava asjakohase teabe üksikasjade kohta võivad omanik ja asjaomane töötleva sõlmida lepingu.

2. Kui sellist lepingut ei ole sõlmitud või ei kohaldata, peab töötleva esitama omanikule viimase taotlusel teatise asjakohase teabega, ilma et see piiraks muudes ühenduse või liikmesriikide õigusaktides sätestatud nõudmisi teabe suhtes. Asjakohaseks peetakse järgmist teavet:

- a) töötleva nimi, tema alaline asukoht ning tema ettevõtte registreeritud nimi ja aadress;

- b) asjaolu, kas töötleva on töödelnud omaniku ühe või mitme sordi saagist saadud toodet külvamiseks, kui sort või sordid olid deklareeritud või töötlejale muul viisil teada;

- c) juhul kui töötleja on seda/neid sorti/sorte töödeldud, kõnealuse sordi või kõneluste sortide saagist saadud ja külvamiseks töödeldud toote kogus ning töötlemisel saadud kogus;
- d) punktis c osutatud töötlemise aeg ja koht; ja
- e) isiku/isikute nimi/nimed, kellele töötleja punktis c nimetatud töötlemisteenust osutas, ning asjakohased kogused.”

Siseriiklikud õigusnormid

- ¹⁴ 1985. aasta Sortenschutzgesetz'i (1985. aasta seadus taimesortide kaitse kohta, 25. juuli 1997. aasta redaktsioonis; BGBl. 1997 I, lk 3165) artikli 10a lõige 6, mis kehtestab Saksa õigusega kaitstud taimesortide kohta teabe esitamise kohustuse, sätestab:

„Põllumajandustootjad, kes kasutavad võimalust istutada saagist saadud toodet, ja nende volitusel tegutsevad töötlejad on kohustatud teavitama kaitsealuste sortide omanikke istutamise mahust.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et STV on kaitsealuste sortide omanike organisatsioon.
- 16 STV esitas Brangewitz'ile tegevusaastate 1997/1998–1999/2000 kohta teabetaotluse, mis puudutas nende toodete töötlemist, mida viimane oli saanud 500 taimesordi saagist, millest istutamise osas oli osa kaitstud määrusega nr 2100/94 ja ülejäänud siseriikliku õigusega.
- 17 Kuna STV ei saanud taotletud teavet, esitas STV Landgericht Düsseldorf'ile Brangewitz'i vastu hagi.
- 18 Eelotsusetaotluse määrus sedastab, et STV esitas oma hagi toetuseks hulgaliselt Brangewitz'i klientide teatise saagist saadud toote istutamise kohta ning samuti „arveid” ja „saatelehti”, mille Brangewitz oli väljastanud. Arvetel olid puhastamine, sorteerimine ja desinfitseerimine arvestatud vastavalt iga mainitud teravilja liigi kogusele. Mõned arved sisaldasid ka teavet töödeldud taimesortide kohta.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul väidab STV, et koristatud toodete istutamist käsitlevatest teatistest, arvetest ja saatelehtedest ilmneb, et Brangewitz töötles istutamise eesmärgil vähemalt 71 niisuguse taimesordi saagist saadud toote seemet, mida kaitstakse omanike või ainuõiguslike litsentside omanike huvides, kes on

volitanud STV-d tagama nende õigusi. Sellest tuleneb, et Brangewitz oli kohustatud esitama teavet koristatud toote seemne töötlemisest istutamise eesmärgil.

- 20 Brangewitz väidab, et STV-l ei ole üldist õigust teabele.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et STV väidetest ilmneb, et tegevusaastatel 1997/1998–1999/2000 tegutses Brangewitz vähemalt 71 kaitstud taimesordi töötlejana. Nendest väidetest siiski ei ilmne, et Brangewitz oleks töödelnud kõiki taimesorte, mille kohta hageja teavet taotles.
- 22 Vastavalt eelotsusetaotluse esitanud kohtule väidab STV sellegipoolest, et vastavalt määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ja määruse nr 1768/95 artikli 9 sätetele pole vajalik, et tema argumentidest ilmneks, et Brangewitz on töödelnud kõiki taimesorte, mille kohta teavet taotleti.
- 23 Selles osas peab eelotsusetaotluse esitanud kohus võimalikuks, viidates kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanekule 10. aprilli 2003. aasta otsuses kohtuasjas C-305/00: Schulin (EKL 2003, lk I-3525), et töötlejat peaks pidama kohustatuks esitama teavet üksnes juhul, kui on andmeid, et ta on töödelnud asjaomaseid kaitstud taimesorte.

24 Teiseks, kui ainult kaitstud taimesortide paljundamismaterjali töödeldud töötledjad on kohustatud teavitama omanikku selle sordi saagist saadud toote töötlemisest istutamise eesmärgil, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas sellise teabe esitamise kohustus laieneb kõikidele põllumajandustootjatele, kellele töötledjad on asjaomast sorti töödeldud, ja mitte üksnes põllumajandustootjatele, keda omanik teab ja kellele omanik on tõendanud, et nad on andnud kaitstud sorte töötledjale töötlemiseks.

25 Neil tingimustel otsustas Landgericht Düsseldorf menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ja määruse nr 1768/95 artikli 9] sätteid peab tõlgendama selliselt, et määruse nr 2100/94 alusel kaitstud sordi omanik võib nõuda teabe esitamist töötledjalt [...] sõltumata sellest, kas on olemas andmeid selle kohta, et [...] töötledja on töödeldud kaitstud sorti?

2. Juhul kui on olemas punktis 1 mainitud andmed: kas töötledja [...] peab esitama vastavalt määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ja määruse nr 1768/95 artikli 9 sätetele teavet kõikide nende põllumajandustootjate kohta, kelle jaoks ta [...] töötles asjaomast kaitstud sorti, või peab ta esitama teavet üksnes nende põllumajandustootjate kohta, kelle kohta omanikul on andmeid, et [...] töötledja on asjaomast kaitstud sorti töödeldud?”

Esimene küsimus

- 26 Oma esimese küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ja määruse nr 1768/95 artikli 9 sätteid peab tõlgendama selliselt, et ühenduse sordikaitse õiguse omanik võib nõuda töötlejalt nimetatud sätetega ettenähtud teavet, kui tal puuduvad andmed, et viimane on töödelnud või kavatseb töödelda sellisest saagist saadud toodet, mille põllumajandustootjad on saanud omanikule kuuluva ja asjaomase kaitse all oleva sordi — muu kui hübriidsordi või sünteetilise sordi —, mis kuulub määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikes 2 loetletud põllumajandustaimede liikide hulka, paljundamismaterjali istutamise teel.

Euroopa Kohtule esitatud märkused

- 27 STV ja Saksamaa valitsus väidavad, et omanikel on töötlejate suhtes laiendatud teabeõigus neile kuuluvate taimesortide osas. Selle väite kinnituseks viitavad nad määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ja määruse nr 1768/95 artikli 9 sätete sõnastusele ja mõttele, nagu ka sätete esemele, eesmärgile ja proportsionaalsuse põhimõttele.
- 28 STV ja Saksamaa valitsuse väidete kohaselt ilmneb määruste nr 2100/94 ja nr 1768/95 sõnastusest ja loogikast, et töötleja on kohustatud esitama teavet taimesordist saadud toote seemne töötlemise kohta istutamise eesmärgil üksnes juhul, kui omanik seda teavet temalt taotleb.

- 29 Mis puutub asjaomaste sätete tõlgendamisse, siis STV väidab, et töötlejate teavitamiskohustuse eesmärk on põllumajandustootjate esitatud teabe kontroll. Kui omaniku õigus saada töötlejalt teavet piirduks põllumajandustootjatega, kes on omandanud paljundamismaterjali, ei oleks võimalik kontrollida põllumajandustootjat, kes ei teavita, kas ta on istutanud saagist saadud toodet või on andnud saagist saadud seemet töötlemiseks, ja kui on, millises äriühingus.
- 30 Mis puutub asjaomaste sätete eesmärki, siis Saksa valitsus väidab, et omaniku õigus saada töötlejalt teavet ei ole tasu saamise õiguse suhtes kõrvalõigus, vaid omaniku ja töötleja vaheline eriline õiguslik suhe. Kui omaniku õigus teabele peaks sõltuma tõenditest, mida ta peaks esitama talle kuuluvate kaitstud taimesortidega toimunud konkreetse töötlemise kohta, oleks nimetatud õiguse eesmärk üksnes teadaoleva teabe kinnitamine, aga mitte iseseisev õigus saada töötlejatelt teavet.
- 31 Mis puutub proportsionaalsuse põhimõttesse, siis STV märgib, et kuna määrusega nr 2100/94 antakse võimalus kaitstud taimesortide istutamise teel saadud toote seemne töötlemiseks ilma loata, on töötlejate osutatav teenus kasumit taotlev tegevus, millest võidakse saada märkimisväärseid kasumeid. Teabe esitamise kohustus ei põhjusta töötlejatele erilisi kulusi ega ebaproportsionaalset väljaminekut. Seevastu omanikud on palju nõrgemas olukorras, sest kui nemad ei saa tasu litsentside ja saagist saadud toodete istutamise eest, ei ole neil võimalik oma tegevust jätkata.
- 32 Brangewitz on arvamusel, et üksnes töötlejate olukorraga arvestamine on ebaproportsionaalne. Ta väidab, et töötleja on kohustatud teavet esitama vaid juhul, kui omanik tõendab, et talle kuuluvat kaitstud sorti on selle töötleja ettevõttes

töödeldud. Kui oleks teisiti, võiks erinevad omanikud esitada igale töötlejale piiramatul hulgal teabetaotlusi.

- 33 Hollandi valitsus väidab, et määruse nr 2100/94 taustaks olev üldine põhimõte on saavutada tasakaal ühelt poolt põllumajandustootja ja töötleja ning teiselt poolt omaniku seaduslike huvide vahel. Ta järeldeb, et omanikul peaks olema õigus saada teavet põllumajandustootjalt või töötlejalt, kui omanikul on andmeid, mis võimaldavad järeldada, et on kasutatud või töödeldud kaitstud taimesordi paljundamismaterjali.
- 34 Komisjon rõhutab, et töötlejad ei puutu kokku omanikuga ei seemne ostjana ega ka tasu maksjana. Nad tegutsevad asjaomase määruse tähenduses töötlejatena üksnes suhetes põllumajandustootjatega. Selles osas ei saaks määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuendas taandes nimetatud töötlejate rühm olla suurem samas sättes nimetatud põllumajandustootjatest, kellele nad oma teenuseid osutavad.
- 35 Komisjon väidab, et määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuendast taandest ja määruse nr 1768/95 artikli 9 lõikest 2 ja eriti selle punktist b tuleneb, et teavet on kohustatud andma üksnes need, kes on kaitstud taimesorte töödelnud ja kes seda teavad või võivad seda teada. Seetõttu peab teavet sooviv isik tõendama, et on olemas tõepärased andmed, mis kinnitavad, et asjaomane töötleja on teinud selliseid toiminguid kaitstud seemne töötlemiseks.

Euroopa Kohtu hinnang

- 36 Kõigepealt tuleb märkida, et määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 alusel nõutakse ühenduse sordikaitse õiguse omanikult luba kaitstud sordi koostisosade või koristatud materjali, eriti tootmise või paljundamise ja paljundamiseks ettevalmistamise puhul.
- 37 Nimetatud määruse artikli 14 sätted, mis, nagu ilmneb ka selle määruse seitsmeteistkümnendast ja kaheksateistkümnendast põhjendusest, on vastu võetud avalikes huvides põllumajandusliku tootmise kaitsmiseks, on erandid sellest reeglist (vt eespool viidatud kohtuotsus Schulin, punkt 47).
- 38 Nimetatud artikli 14 lõike 1 kohaselt on põllumajandustootjatel lubatud paljundamise eesmärgil kasutada põllul oma põllumajandusettevõttes koristatud tooteid, mille nad on saanud, kasutades oma põllumajandusettevõttes ühenduse kaitse alla võetud sortide, v.a hübriidsortide või sünteetiliste sortide paljundusmaterjali, mis kuulub nimetatud artikli 14 lõike 2 loetletud põllumajanduslike taimeliikide hulka (edaspidi „eriõigusega sort”).
- 39 Määruse nr 2100/94 artikli 14 lõige 3 täpsustab, et selle artikli lõikes 1 sätestatud erandi jõustamise ning aretaja ja põllumajandustootja õiguspäraste huvide kaitsmise tingimused kehtestatakse rakenduseeskirjades teatavate kriteeriumide põhjal. Muu hulgas sätestatakse nimetatud artikli 14 lõike 3 neljandas taandes, et „teised põllumajandustootjad peavad maksma omanikule õiglase tasu”, jättes väiketootjad välja, ja kuuendas taandes, et „põllumajandustootjad ja töötlemisteenuste osutajad edastavad omanikele nende taotlusel asjakohast teavet”.

- 40 Vastupidiselt STV väidetele ilmneb määruse nr 2100/94 artikli 14 pealkirjaga „Ühenduse sordikaitse erandid” loogikast ja artikli 14 lõike 3 sõnastusest, et nimetatud lõike kuues taane ei puuduta kõiki töötlejaid.
- 41 Määruse nr 2100/94 artikli 14 lõiget 3, milles muu hulgas sätestatakse selgesti, et sama artikli lõikes 1 kehtestatud erandi jõustamise tingimused kehtestatakse rakendamiseeskirjadega, tuleb tõlgendada lõike 1 kontekstis ja seetõttu ei või see puudutada juhtumeid, kus nimetatud erandit ei saa pealegi kohaldada (vt eespool viidatud kohtuotsus Schulin, punkt 52).
- 42 Esiteks ilmneb määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikest 2, et seda erandit kohaldatakse üksnes selles nimetatud põllumajanduslike taimeliikide suhtes. Sellest järeldeb, nagu kohtujurist on sedastanud oma ettepaneku punktis 29, et erand puudutab üksnes töötlejaid, kes on töödelnud artikli 14 lõikes 2 loetletud taimede istutamise tagajärjel saagist saadud tooteid, kuna need liigid on ainsad, mille suhtes seda kohaldatakse.
- 43 Teiseks tuleb sedastada, et vastukaaluks määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikega 1 sätestatud põllumajandustootjate õigusele ilma omaniku nõusolekuta kasutada paljundamise eesmärgil koristatud tooteid, mille nad on saanud, kasutades erioigusega kaitstud sortide paljundusmaterjali, on nende kohustus edastada omanikule tema taotlusel vajalikku teavet ja maksta talle õiglast tasu, viimane ei puuduta väiketootjaid. Selliselt tagatakse põllumajandustootjate ja omanike vastastikused seaduslikud huvid nendevahelistes suhetes.

- 44 Mis puudutab seevastu töötlejaid, sätestatakse määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 teise taandega, et „põllumajandustootja võib ise või talle pakutud teenuste abil” töödelda saagist saadud toodet istutamise eesmärgil. Järelikult jääb põllumajandustootjate otsustada, kas nad hakkavad kasutama töötleva teenuseid või hakkavad nad saagist saadud toodet ise töötleva. Töötleva õigus seda teenust osutada tuleneb tegelikult põllumajandustootja selle artikli lõike 1 järgsest õigusest istutada ilma omaniku nõusolekuta toodet, mis on saadud ühenduse sordikaitse alla kuuluvate sortide istutamise tulemusel saadud saagist.
- 45 Järelikult sõltub töötleva kohustus esitada omanikule teavet samuti määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikega 1 kehtestatud erandi kasutamisest ja tema otsusest kasutada töötleva teenuseid saagist saadud toote töötlemiseks.
- 46 Sellest tuleneb, et omaniku õigus nõuda töötlevalt vajalikku teavet sõltub põhimõtteliselt sellest, kas toimub saagist saadud toote töötlemine töötleva poolt põllumajandustootja eest, kes kasutab või hakkab kasutama määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikega 1 sätestatud erandit, või teiste sõnadega sellest, kas asjaomane töötleva töötleb saagist saadud toodet, mida põllumajandustootja on saanud selle istutamise eesmärgil erioigusega kaitstud sordi paljundamismaterjali istutamise tulemusena.
- 47 Selles osas tuleb sedastada, et vastupidi STV ja Saksa valitsuse väidetele, pole oluline teada, kas töötlevad töötlevad oma majanduslikes huvides istutamise eesmärgil põllumajandustootjate poolt neile antud kõikide sortide saagist saadud toote seemneid, mille hulgas on kahtlemata ühenduse sordikaitse alla kuuluvate sortide

seemneid, mis on vastupidine põllumajandustootjate puhul, kes oma maa geograafilise asukoha, kliimatingimuste ja müügivõimaluste tõttu teevad sortide ja saagist saadud toote kasutamist või kasutamata jätmist puudutava teadliku valiku.

- 48 Mis puutub määruse nr 1768/95 artikli 9 lõike 2 tõlgendamisse, on piisav, kui sedastada, et kuna nimetatud määrus on rakendusmäärus, millega kehtestatakse tingimused määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikega 1 sätestatud erandi jõustamiseks, ei saa selle sätted mitte mingil juhul panna töötlejatele suuremaid kohustusi, kui on kehtestatud määrusega nr 2100/94 (vt põllumajandustootjate kohta kohtuotsus Schulin, punkt 60).
- 49 Muu hulgas täpsustatakse määruse nr 1768/95 artikli 9 lõikega 1, et üksikasjaliku asjakohase teabe kohta, mida töötleja esitab sordi omanikule määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuenda taande kohaselt, võivad „omanik ja asjaomane töötleja” sõlmida lepingu. Sama artikli lõike 2 esimest lauset, mis sätestab, et kui sellist lepingut ei ole sõlmitud või ei kohaldata, peab „töötleja” esitama „omanikule” viimase taotlusel teatise asjakohase teabega, tuleb pidada — samuti nagu selle artikli lõiget 1 — suunatuks üksnes omanikule ja asjaomasele töötlejale (vt põllumajandustootjate kohta kohtuotsus Schulin, punkt 61).
- 50 Määruse nr 1768/95 artikli 9 lõike 2, punkt b, millega sätestatakse, et töötleja on kohustatud omanikku viimase taotlusel teavitama, kas töötleja on töödelnud omaniku ühe või mitme sordi saagist saadud toodet külvamiseks, „kui sort või

sordid olid deklareeritud või töötlejale muul viisil teada”, põhineb samal ideel. Tegelikult võib selle sättega viidata üksnes töötlejatele, kes on töödelnud toodet, mis on saadud omanikule kuuluva ja ühenduse kaitse all oleva sordi külvist.

- 51 Eelnevast järeldub, et määruse nr 2100/94 artikli 14 lõiget 3 ja määruse nr 1768/95 artikli 9 lõiget 2 ei saa tõlgendada selliselt, et omanikud võivad nõuda kõikidelt töötajatelt kogu asjaomase teabe esitamist.
- 52 Määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikest 3 ning eriti teisest ja kuuendast taandest tuleneb siiski, et töötleja kohustusel esitada omanikule teavet on eesmärk võimaldada omanikul kontrollida, kas põllumajandustootjad on kasutanud selle artikli lõikes 1 sätestatud erandiga seotud soodustust, mis puudutab ühenduse kaitse alla kuuluvaid sorte, ja kui on, siis millisel määral, et kindlaks määrata võlguolevate tasude õige suurus, ja et nimetatud kohustus põhineb asjaolul, et töötleja abistab põllumajandustootjat õiguse teostamisel, mis kuulub talle määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 1 alusel.
- 53 Kui arvestada esiteks seda, et omanikul on raske teostada oma õigust teabe kättesaamiseks põllumajandustootjatelt, sest taime uurimine ei võimalda kindlaks teha, kas ta on kasutanud saagist saadud toodet või omandatud seemet, ja teisalt kohustust määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikest 3 ja määruse nr 1768/95 artiklist 2 (vt kohtuotsus Schulin, punkt 63) tuleneva aretaja ja põllumajandustootja vastastikusi seaduslikke huve tagada, peab omanikule andma õiguse taotleda töötlejalt asjaomast teavet eriõigusega kaitstud sordi kohta, kui tal on andmeid, et

töötleva on töödeldud või kavatses töödelda selle istutamise eesmärgil niisugust saagist saadud toodet, mis on saadud sordi paljundamismaterjali istutamise teel. Peab täpsustama, et omaniku õigus ei sõltu sellest, kas asjaomastest sortidest on töötlevale teatatud või on ta muul viisil neist teada saanud.

- 54 Eeltoodust järeldub, et esimesele küsimusele peab vastama, et määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ja määruse nr 1768/95 artikli 9 sätteid ei saa tõlgendada selliselt, et ühenduse sordikaitse õiguse omanik võib nõuda töötlevalt nimetatud sätetega ettenähtud teavet, kui tal puuduvad andmed, et viimane on töödeldud või kavatses töödelda põllumajandustootjate poolt omaniku erioigusega kaitstud sordi paljundamismaterjali istutamise teel saagist saadud toodet selle istutamise eesmärgil.

Teine küsimus

- 55 Oma teise küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas siis, kui omanikul on andmeid, et töötleva töötleb või kavatses töödelda koristatud toodet, mille põllumajandustootjad on saanud omaniku erioigusega kaitstud sordi paljundamismaterjali istutamise teel selle istutamise eesmärgil, peab tõlgendama määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuendat taanet ja määruse nr 1768/95 artiklit 9 selliselt, et nendega kohustatakse asjaomast töötlevat esitama teavet kõigi nende põllumajandustootjate kohta, kelle jaoks ta on asjaomast sorti töödeldud, või üksnes põllumajandustootjatest, kelle kohta omanikul on andmeid, et töötleva on talle kuuluvat kaitstud sorti nende jaoks töödeldud.

Euroopa Kohtule esitatud märkused

- 56 Brangewitz väidab, et kuna omanikul on piisavalt võimalusi teostada oma õigusi põllumajandustootjate suhtes, kes kasutavad talle kuuluvaid kaitstud sorte, võib töötlejale esitatava teabetaotluse kaudu üksnes kontrollida põllumajandustootjaga seonduvate andmete täpsust või terviklikkust.
- 57 Kui neil lubataks küsitleda töötlejaid, saaksid omanikud põllumajandustootjate kohta teavet, mille esitamist põllumajandustootjatelt endilt teabe üldise nõude taustal ei nõuta ja mida määruse nr 1768/95 artikli 8 lõigete 5 ja 6 kohaselt saavad kolmandad isikud anda omanikele üksnes põllumajandustootjate loal.
- 58 STV, Saksamaa valitsus ja komisjon on arvamusel, et töötleja, kes töötleb kaitstud sordi seemet, on kohustatud teavitama omanikku kõigist põllumajandustootjatest, kes on temalt selle sordi töötlemise tellinud, mitte üksnes neist, kes on omanikule juba teada.
- 59 Hollandi valitsus väidab, et töötleja kohustus esitada teavet peaks laienema kõigile põllumajandustootjatele, kelle kohta kaitstud sordi omanikul on andmeid, et nad on andnud töötlejale selle sordi seemet töötlemiseks.

Euroopa Kohtu hinnang

- 60 Tuleb sedastada, et nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktist 46, sõltub omaniku õigus nõuda töötlejalt vajalikku teavet põhimõtteliselt sellest, kas töötleja töötleb saagist saadud toodet, mida põllumajandustootja on saanud erioigusega kaitstud sordi paljundamismaterjali istutamise tulemusena selle istutamise eesmärgil.
- 61 Nagu on sedastatud käesoleva kohtuotsuse punktis 53, kui omanikul on õigus nõuda erioigusega kaitstud sortide kohta teavet töötlejalt, kelle puhul tal on andmeid, et viimane on töödeldud või kavatses töödelda saagist saadud toodet, mida põllumajandustootja on saanud sordi paljundamismaterjali istutamise tulemusena selle istutamise eesmärgil, peab ta põhimõtteliselt lähtuma sellest, et olenevalt olukorrast on töötleja kohustatud esitama talle vajalikku teavet, mis puudutab kõiki põllumajandustootjaid, kelle jaoks ta on asjaomaseid sorte töödeldud.
- 62 Nagu komisjon on märkinud, siis olgugi et töötleja kohustus esitada teavet sõltub määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikega 1 sätestatud erandi kasutamisest põllumajandustootja poolt ja tema otsusest kasutada töötleja teenuseid, on see seotud töödeldud taimesortidega, mitte aga kliendiks oleva põllumajandustootjaga.
- 63 Seda tõlgendust toetab määruse nr 1768/95 artikli 9 lõige 2, mille kohaselt töötleja on kohustatud esitama omanikule viimase taotlusel teatise asjakohase teabega, sealhulgas teabega selle kohta, kas töötleja on töödeldud omaniku ühe või mitme

sordi koristatud toodet külvamiseks, kõnealuse sordi või kõnealuste sortide koristatud töödeldud toote koguse, töötlemise aja ja koha, isiku või isikute nime ja aadressi kohta, kellele töötleja töötlemisteenust osutas. Selline teave on vajalik, kui omanikul on üksnes andmeid asjaolu kohta, et töötleja on töödeldud või kavatses töödelda koristatud toodet, mida põllumajandustootja on saanud sordi paljundamismaterjali istutamise tulemusena selle istutamise eesmärgil (vt põllumajandustootjate teabe esitamise kohustuse kohta eespool viidatud kohtuotsus Schulin, punkt 64).

64 Sellegipoolest ei pane määrus nr 2100/94 töötlejatele kohustust hankida teavet selle kohta, kellele kuuluva taimesordi seemneid on ta töödeldud. Järelikult mis puudutab põllumajandustootjaid, kelle kohta omanikul puuduvad andmed, et töötleja on töödeldud või kavatses nende jaoks töödelda asjaomast sorti, kohaldub töötleja kohustus esitada omanikule asjaomast teavet üksnes juhul, kui sordist oli töötlejale teatatud või talle oli see muul viisil teada, nagu ilmneb määruse nr 1768/95 artikli 9 lõike 2 punktist b.

65 Järelikult kui omanikul on andmeid, et töötleja on töödeldud või kavatses töödelda koristatud toodet, mida põllumajandustootja on saanud omaniku sordi paljundamismaterjali istutamise tulemusena selle istutamise eesmärgil, on töötleja kohustatud talle esitama asjaomast teavet, mis ei puuduta üksnes põllumajandustootjaid, kelle kohta omanikul on andmeid, et töötleja on selliseid teenuseid osutanud või kavatses osutada, vaid ka kõiki teisi põllumajandustootjaid, kellele ta on teenuseid osutanud või kavatses osutada, kui asjaomasest sordist on töötlejale teatatud või talle on see teada.

- 66 Seega peab teisele küsimusele vastama, et määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuendat taanet ja määruse nr 1768/95 artiklit 9 tuleb tõlgendada selliselt, et kui omanikul on andmeid, et töötleja on töödeldud või kavatses töödelda saagist saadud toodet, mida põllumajandustootja on saanud eriõigusega kaitstud sordi paljundamismaterjali istutamise tulemusena selle istutamise eesmärgil, on töötleja kohustatud esitama talle asjaomast teavet, mis ei puuduta üksnes põllumajandustootjaid, kelle kohta omanikul on andmeid, et töötleja on selliseid teenuseid osutanud või kavatses osutada, vaid ka kõiki teisi põllumajandustootjaid, kelle jaoks ta on töödeldud või kavatses töödelda saagist saadud toodet, mis on saadud asjaomase sordi paljundamismaterjali istutamise tulemusena, kui sellest sordist on töötlejale teatatud või talle on see teada.

Kohtukulud

- 67 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamiseга seotud kohtukulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. 27. juuli 1994. aasta nõukogu määruse (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ja 24. juuli 1995. aasta komisjoni määruse (EÜ) nr 1768/95 ühenduse sordikaitset käsitleva

nõukogu määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikes 3 osutatud põllumajandusliku erandi rakenduseeskirjade kohta artikli 9 sätteid koostoides ei või tõlgendada selliselt, et ühenduse sordikaitse õiguse omanik võib nõuda töötlejalt nimetatud sätetega ettenähtud teavet, kui tal puuduvad andmed, et viimane on töödelnud või kavatseb töödelda selle istutamise eesmärgil niisugusest saagist saadud toodet, mille põllumajandustootjad on saanud omanikule kuuluva ja asjaomase kaitse all oleva sordi — muu kui hübriidsordi või sünteetilise sordi —, mis kuulub määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikes 2 loetletud põllumajandustaimede liikide hulka, paljundamismaterjali istutamise teel.

2. Määruse nr 2100/94 artikli 14 lõike 3 kuuenda taande ja määruse nr 1768/95 artikli 9 sätteid tuleb tõlgendada selliselt, et kui omanikul on andmeid, et töötleja on töödelnud või kavatseb töödelda saagist saadud toodet, mida põllumajandustootja on saanud omanikule kuuluva ja ühenduse sordikaitse alla kuuluva sordi — muu kui hübriidsordi või sünteetilise sordi —, mis kuulub määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikes 2 loetletud põllumajandustaimede liikide hulka, paljundamismaterjali istutamise tulemusena selle istutamise eesmärgil, on töötleja kohustatud esitama talle asjaomast teavet, mis ei puuduta üksnes põllumajandustootjaid, kelle kohta omanikul on andmeid, et töötleja on selliseid teenuseid osutanud või kavatseb osutada, vaid ka kõiki teisi põllumajandustootjaid, kelle jaoks ta on töödelnud või kavatseb töödelda saagist saadud toodet, mis on saadud asjaomase sordi paljundamismaterjali istutamise tulemusena, kui sellest sordist on töötlejale teatatud või talle on see teada.

Allkirjad